

UGASNITEV KAZNI

I. ZASTARANJE

1. POJEM ZASTARANJA

- **zastaranje** je kazenskopravni institut, ki povzroči ugasnitev pravice države do izreka kazenske sankcije in njene izvršitve, če je od storitve kaznivega dejanja oz. izreka kazenske sankcije preteklo dalj časa
- zastaranje je **razlog ugasnitve kazni**
- sodišča in drugi organi kazenskega postopka morajo v vsaki fazi postopka paziti na potek zastaranja
- zastaranje se **upoštevata po uradni dolžnosti**, nastopi **ex lege**, ko potečejo zastaralni roki
- poznamo **2 vrsti zastaranja**:
  - zastaranje kazenskega pregona: če kazenski postopek še ni izveden, po poteku določenega časa ni več možno izreči kazni, preneha pravica države do izreka kazenske sankcije
  - zastaranje izvršitve kazni: če izrečena kazen v določenem času ni izvršena, pravica države do izvršitve kazni
- **razlogi za zastaranje** v kazenskem pravu:
  - kriminalnopolitični: kazen po daljšem časovnem obdobju nima posebnega generalno-preventivnega učinka
  - praktični: po daljšem časovnem obdobju nastanejo težave v zvezi z dokazovanjem

2. ZASTARANJE KAZENSKEGA PREGONA

- **zastaralni rok**:
  - zaradi poteka zastaralnih rokov, ki jih določa KZ, se ne sme izvesti kazenskega pregona in izreči kazni
  - dolžina zastaralnih rokov je odvisna od teže kazni, zastaralni roki so enaki za glavnega storilca in udeleženca
  - če je za kaznivo dejanje predpisanih več kazni, se zastaralni rok določi po najhujši
  - če je bil storjen poskus, se zastaralni rok določi glede na kazen za dokončano kaznivo dejanje
- **potek rokov**:
  - zastaralni rok za zastaranje kazenskega pregona začne teči od dneva, ko je bilo kaznivo dejanje storjeno
  - pri nadaljevanih kaznivih dejanjih začne zastaranje teči, ko je bilo storjeno zadnje kaznivo dejanje
  - pri kolektivnih kaznivih dejanjih začne zastaranje teči, ko je bilo storjeno zadnje kaznivo dejanje
  - pri trajajočih kaznivih dejanjih začne zastaranje teči od trenutka, ko je protipravno stanje prenehalo
- **zadržanje zastaranja**:
  - zadržanje zastaranja pomeni, da zastaralni rok ne teče v času, ko se kazenski pregon zaradi določene ovire ne more začeti ali nadaljevati, po prenehanju ovire pa se kazenski postopek lahko začne ali nadaljuje
  - ovire pravne narave: imuniteta poslanca v DZ (*postopek se ne more začeti*), začasna duševna bolezen ali začasna duševna motnja storilca, ki se pojavi med kazenskim postopkom (*postopek se ne more nadaljevati*)
  - ovire dejanske narave: beg storilca, storilec je nedosegljiv državnim organom, storilčevo bivališče je neznano, delo sodišče je onemogočeno zaradi naravne katastrofe, vojne,...

- kot razlog za zadržanje se upoštevajo le ovire pravne narave in veljajo le za osebo, na katero se nanašajo
- **pretrganje zastaranja:**
  - pretrganje zastaranja pomeni, da se zastaralni rok zaradi določenih okoliščin prekine in začne teči znova
  - vsako procesno dejanje za pregon storilca zaradi storjenega kaznivega dejanja: procesno dejanje mora biti izvršeno proti storilcu, da bi se začel ali nadaljeval pregon zaradi določenega kaznivega dejanja: gre za procesna dejanja sodišča in drugih organov, ki so sodelujejo v kazenskem postopku in upravičeni, da pred ali med kazenskim postopkom uporabljajo ustrezne ukrepe kot procesna dejanja zoper določeno osebo kot storilca kaznivega dejanja (*zastaranja ne pretrgajo ovadba policije in vsa druga dejanja policije*)
  - ново kaznivo dejanje, ki je enako hudo ali hujše: kaznivo dejanje, ki ga stori storilec v času, ko teče zastaralni rok – to utemeljuje akvizitorno zastaranje (*za zastaranje je potrebno, da storilec ne stori novega kaznivega dejanja*)
- **absolutno zastaranje:**
  - kazenski pregon zastara v vsakem primeru ne glede na pretrganja in zadržanja zastaranja, če preteče dvakrat toliko časa, kot se zahteva za zastaranje kazenskega pregona – absolutni zastaralni rok

3. ZASTARANJE IZVRŠITVE KAZNI

- **zastaralni rok**
  - zaradi poteka zastaralnih rokov ugasne pravica do izvršitve kazni
  - do zastaranja izvršitve kazni pride, če se kazen še ni začela izvrševati ali je bilo njeno izvrševanje prekinjeno
  - zastaralni rok se določi glede na kazen, izrečeno s pravnomočno sodbo
  - pri obsodbi za kaznivo dejanje v steku se zastaralni rok določi glede na enotno kazen
  - stranske kazni zastarajo, ko zastara glavna kazen, to pa ne velja za stransko denarno kazen
  - zastaranje izvršitve kazni je ekstinktivno – za zastaranje se zahteva le potek rokov
- **potek rokov:**
  - zastaralni roki začnejo teči od pravnomočnosti sodne odločbe
  - pri preklicu pogojne obsodbe začne zastaranje teči z dnem, ko postane odločba o preklicu pravnomočna
  - pri preklicu pogojnega odpusta začne zastaranje teči z dnem, ko postane odločba o preklicu pravnomočna
  - pri sprememba neizterljive denarne kazni v zapor začne zastaranje teči z dnem, ko je postal sklep o nadomestitvi denarne kazni z zaporom pravnomočen
  - če obsojenec pobegne iz zapora ali mladoletniškega zapora začne zastaranje teči z dnem pobega
- **zadržanje zastaranja:**
  - zastaranje izvršitve kazni ne teče, ko se po zakonu kazen ne sme izvršiti
  - ovire pravne narave: če je odložena izvršitev kazni zaradi hude bolezni obsojenca, hude bolezni v družini obsojenca, smrti v družini obsojenca
- **pretrganje zastaranja:**
  - zastaranje izvršitve kazni pretrga vsak ukrep pristojnega organa, ki mu je namen izvršitev kazni
  - ukrepi, ki pretrgajo zastaranje: poziv sodišča obsojencu, ki je na prostosti, naj se javi na prestajanje kazni, odreditev prisilne privedbe obsojenca, ki se skriva ali je na begu, odredba sodišča o najdbi obsojenca neznanega bivališča
- **absolutno zastaranje:**
  - izvršitev kazni zastara v vsakem primeru po preteku dvakrat toliko časa, kolikor ga zahteva KZ za zastaranje

4. ZASTARANJE IZVRŠITVE VARNOSTNIH UKREPOV

- obvezno psihiatrično zdravljenje in varstvo v zdravstvenem zavodu, obvezno psihiatrično zdravljenje na prostosti, odvzem vozniškega dovoljenja in odvzem predmetov zastarajo 3 leta po preteku pravnomočnosti sodne odločbe
- obvezno zdravljenje alkoholikov in narkomanov zastara hkrati s kaznijo, ob kateri je bilo izrečeno, ali s pretekom preskusne dobe, če je bila izrečena pogojna obsodba
- prepoved opravljanja poklica zastara, ko preteče čas, za katerega je bila izrečena

5. NEZASTARLJIVOST GENOCIDA IN VOJNIH HUDODELSTEV

- genocid in vojna hudodelstva so izredno huda kazniva dejanja
- zastaranje takšnih kaznivih dejanj je moralno neopravičljivo, zato ne zastarajo nikoli
- ne zastarajo tudi kazniva dejanja, katerih nezastarljivost je določena z mednarodnimi konvencijami in mednarodnimi pogodbami (*Mednarodna konvencija o nezastarljivosti vojnih zločinov in zločinov zoper človečnost*)

II. AMNESTIJA IN POMILOSTITEV

1. SKUPNE ZNAČILNOSTI AMNESTIJE IN POMILOSTITVE

- amnestija in pomilostitev sta **razloga za ugasnitev kazni**
- z njima se **obsojencu popolnoma ali deloma**:
  - odpusti izvršitev kazni
  - izrečena kazen spremeni v milejšo ali pogojno obsodbo
  - izbriše obsodba
  - odpravijo oz. skrajšajo pravne posledice obsodbe
  - odpusti kazenski pregon (*abolicija*)
- amnestijo daje **zakonodajni organ**, pomilostitev daje **predsednik republike**
- amnestija in pomilostitev pomenita **akt milosti**, nanašata se na izrečene obsodbe, sodne odločbe, s katerimi so izrekle kazni, ostanejo nespremenjene
- amnestija ali pomilostitev, ki odpuščata kazenski pregon, se imenujeta **abolicija** – abolicija je najširša oblika akta milosti, kazni ni možno izreči, kazenski postopek se ne more začeti, že uveden kazenski postopek se ustavi
- amnestija in pomilostitev sta **izraz volje najvišjih državnih organov**, da se obsojencu kazen odpusti
- z amnestijo in pomilostitvijo **niso prizadete pravice drugih ljudi, ki se opirajo na obsodbo** – oškodovanec ohrani svojo pravico do prisojenega premoženjskoprnega zahtevka (*to ne velja za abolicijo*)
- stališča za **utemeljenost** amnestije in pomilostitve:
  - z njima je možno popraviti strogost zakona, če se zaradi spremenjenih okoliščin spremeni ocena kaznivega dejanja, če se v spremenjenih okoliščinah kaznivo dejanje ocenjuje kot manj nevarno
  - sodna odločba lahko pomeni nepravično odločitev zaradi previsoke odmere kazni
  - sta spodbuda za obsojenca, da se bolje obnaša
  - sta izraz politične modrosti, ker je z njima možno upoštevati okoliščine, ki opravičujejo njuno uporabo
  - sta akta milosti, razlogi zanj so okoliščine, ki narekujejo milejši odnos do storilca.

- če je sodba napačna iz drugih razlogov, je možno njeno nepravilnost odpraviti z izrednimi pravnimi sredstvi

2. AMNESTIJA

- amnestija se podeljuje s **strani zakonodajnega organa** (*pri nas jo daje DZ z zakonom o amnestiji*)
- **zakon o amnestiji** določi kazniva dejanja, za katera se daje amnestija ali določi kazen, na katero se amnestija nanaša (*primer: amnestija za vse obsojence na zaporno kazen do 1 leta*)
- **abolicija** je najširši obseg amnestije, možna je do pravnomočnosti sodbe
- **popolna ali delna odpustitev izvršene kazni** se lahko podeli, ko je kazen že izrečena:
  - popolna odpustitev izvršitve kazni pomeni odpustitev izvršitve glavne ali stranske kazni v celoti,
  - delna odpustitev izvršitve kazni pomeni, da se odpusti izvršitev dela izrečene kazni.
- amnestija se pri nas ne more zamenjati s pogojno obsodbo zaradi strogo individualne narave pogojne obsodbe – amnestija je splošni akt in se nanaša na nedoločeno število oseb
- z amnestijo je možno podeliti izbris obsodbe, ne glede na določbe, ki veljajo za izbris
- z amnestijo se lahko odpravi določena pravna posledica obsodbe za bivše obsojence, vendar z njo ni možno skrajšati trajanja pravne posledice obsodbe
- državni zbor je zadnji zakon o amnestiji sprejel 1990, z njim je vsem obsojencem skrajšal kazen za 1/4, z izjemo obsojencev zaradi nasilnih kaznivih dejanj

3. POMILOSTITEV

- pomilostitev se podeljuje s **strani najvišjih državnih organov** (*pri nas jo daje predsednik republike*)
- pomilostitev se daje **v obliki odloka ali odločbe** glede poimensko določene osebe
- pomilostitev se izvaja v skladu z določbami Zakona o pomilostitvi, ki določa postopek za njeno izvedbo
- pomilostitev se daje za kazniva dejanja, določena v KZ, in za kazniva dejanja, določena v tujih kazenskih zakonodajah, če je storilec državljan RS in je tako določeno z mednarodnimi pogodbami
- obseg pomilostitve je **širši kot obseg amnestije**:
  - izrečeno kazen lahko zamenja s pogojno obsodbo
  - pravne posledice obsodbe lahko skrajša